

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Odlezly

1938–1944

Inventář

EL NAD č.: 1258

AP č.: 312

Zuzana Kliková, Mgr. Jiří Kříž

Plasy 2015

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6
Inventární seznam	8

I. Vývoj původce archiválií

Odlezly (něm. Voitles) leží 2 km jižně od Žihle na stejnojmenném katastrálním území v nadmořské výšce 423 m. Podle Antonína Profouse označovalo jméno vsi její obyvatele zvané „odlezly“, tj. lidi odlezlé stranou do odlehlé krajiny. Německé označení vzniklo fonetickým napodobením českého jména. Odlezly jsou poprvé zmiňovány v roce 1268, kdy je pražský biskup Jan prodal plaskému klášteru. Opat Gotfrýd je pak roku 1419 společně s dalšími vesnicemi zastavil Ducovi z Vařin, Ondřejovi ze Slatiny a Hrdoňovi z Dubjan. Krátce poté byla ves připojena k rabštejnskému panství, při němž zůstala až do roku 1848 (resp. 1850), kdy došlo ke zrušení poddanství, a tím i patrimoniální správy. Nejnižším správním článkem se staly samosprávné místní obce, a to na základě tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170/1849 říšského zákoníku ze dne 17. března 1849. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí, s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada. V novém územněsprávním členění v roce 1850 tak Odlezly připadly do politického okresu Kralovického a soudního okresu Manětín v Plzeňském kraji, a pravděpodobně již od toho roku byly osadou místní obce Hluboká. Pouze v letech 1855–1868 náležely do správního obvodu smíšeného okresního úřadu v Manětíně. Farou příslušely k Potvorovu, zatímco osady Hluboká a Kalec patřily k obvodu fary ve Strážišti.¹

Zásadním zákonným opatřením, které ovlivnilo další existenci a fungování obcí a osad až do vzniku ČSR, byl rámcový říšský obecní zákon z roku 1862 (č. 18/1862 říšského zákoníku), z něhož posléze vycházelo obecní zřízení a řád volební pro Čechy (č. 7/1864 zemského zákoníku českého). V roce 1919 pak vstoupila v platnost novelizovaná ustanovení o volebním řádu a o obecním zřízení (zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb.). Národnostně smíšené Odlezly měly i nadále statut pouhé osady. V meziválečném období je doložena existence osadních (místních) orgánů, jejichž představitelé tehdy neúspěšně usilovali o odtržení od místní obce Hluboká a ustavení samostatné obce Odlezly.

Změna nastala až po zaboru českého pohraničí v roce 1938, kdy došlo k rozdělení místní obce Hluboká. Osady Hluboká a místní část Kozičkův mlýn se staly součástí Říšské župy Sudety, osady Odlezly a Kalec zůstaly na území Československa a obě byly oficiálně sloučeny v roce 1939 v politickou obec Odlezly. Dle data schválení dochovaného rozpočtu na rok 1939 (20. 12. 1938) i použitého razítka zde obecní úřad začal fungovat už po zaboru v roce 1938. Obecním starostou se stal František Hakr, který v letech 1926–1938 působil v Odlezlech coby osadní starosta. Obecní úřad byl umístěn v jeho domě čp. 13. K obecnímu jmění tehdy patřily vklady na vkladní knížce č. 382 u Občanské záložny v Žihli, pozemky o výměře více než 17 ha, chudobinec čp. 18 a hasičské vybavení. Pravděpodobně od roku 1940 vedl správu obce Ludwig Korda. O dva roky později byl do čela zdejšího obecního úřadu jmenován vládní komisař Albert Sokolík, jenž tuto funkci vykonával patrně až do osvobození v květnu roku 1945, kdy byla činnost Obecního úřadu v Odlezlech ukončena ustavením místního národního výboru.

¹ Dle stavu k roku 1860

Počet obyvatel a domů

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	192	neuvedeno
1869	115	21
1880	126	22
1890	113	23
1900	105	21
1910	116 ²	21
1921	104 ³	19
1930	102 ⁴	22

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Fond Archiv obce Odlezly tvoří archiválie vzniklé z činnosti Obecního úřadu v Odlezlech. Z dochovaných archiválií není evidentní, jakým způsobem byly ukládány. Obecní spisovna se patrně nacházela v domě právě úřadujícího starosty, od roku 1942 u vládního komisaře.

Fond AO Odlezly, č. EL NAD 1258, vznikl 6. prosince 2011 vytříděním 1 balíku spisového materiálu z let 1938–1944 o rozsahu 0,02 bm z fondu Archiv obce Hluboká č. EL NAD 58. Další archiválie pocházející z činnosti obecního úřadu jsou uloženy ve fondu Místní národní výbor Odlezly, č. EL NAD 1257, konkrétně se jedná o zápisy ze schůzí obecních orgánů a pokladní deník.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond AO Odlezly tvoří pouze spisy z let 1938–1944. Pořádání a inventarizace proběhly na základě vyhlášky 645/2004 sb.

Z dochovaných písemností není evidentní, kde a jakým způsobem byly archiválie ukládány. S největší pravděpodobností byly na obecním úřadě spisy řazeny chronologicky, proto bylo při pořádání vytvořeno umělé schéma, které vychází ze schématu uvedeného v Metodickém návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce z 31. ledna 2000 (čj. AS/1-284/2000), které bylo upraveno pro potřeby fondu. Při zpracování fondu a sestavení jeho inventáře archiváři vycházeli z Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010 (čj. SOAP/006-0767/2010) a jeho dodatku č. j. SOAP/006-1300/2014.

² Z toho 65 Čechů a 51 Němců

² Z toho 64 Čechů a 40 Němců

³ Z toho 72 Čechů a 30 Němců

Vzhledem k uložení spisů do kartonu došlo ke změně celkového fyzického rozsahu fondu z 0,02 na 0,11 bm. Během současné inventarizace nebyla provedena vnitřní skartace.

Archiválie jsou psané česky a německy. V době zpracování fondu se nacházely ve vyhovujícím stavu. Restaurátorský ani konzervátorský zásah proto není zapotřebí.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Dochované písemnosti fondu Archiv obce Odlezy poskytují alespoň částečný přehled o činnosti Obecního úřadu v Odlezech, jenž fungoval pouze v letech 1938–1945. Cenná je především zpráva z prohlídky obecního hospodaření (inv. č. 2), rozpočty a účetní uzávěrka (inv. č. 3), z nichž lze získat jen neúplný obraz o tehdejšímu stavu zdejší spisovny a obecních financích. Ve fondu Místní národní výbor Odlezy se dochovalo rovněž několik zápisů ze schůzí obecních orgánů z let 1938–1940 a pokladní deník obce z let 1938–1945.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Fond Archiv obce Odlezy uspořádala a inventář zpracovala Zuzana Kliková v prosinci 2011 a čistopis Mgr. Jiří Kříž v březnu 2015 ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 23. 03. 2015

Zuzana Kliková, Jiří Kříž

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

a) Archivní prameny

SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Okresní úřad Kralovice 1855–1945 (1948)*, Hluboká – obecní záležitosti inv. č. 324, kart. 29.

SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Archiv obce Hluboká 1839–1945 (1947)*, pamětní kniha 1937 /neuspořádáno/.

b) Tištěné prameny

Amtliches deutsches Ortsbuch für das Protektorat Böhmen und Mähren. Praha, 1940.

Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis Archidioeceseos Pragenae. Praha, 1860.

Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland. Haida, 1939.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Oesterreich, 1849.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Oesterreich, 1862, Teil IV., (Nr. 13, 5. 3.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919 (částka 16., 31. 1. a 7. 2.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 3., 5. 5.).

SCHWARZ, František. *Výklad zákona obecního: zřízení obecní a řád volení v obcích*. Praha, 1898.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1872.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1886.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1893.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1907.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1913.

Seznam postoupených území. Praha, 1939.

Statistický lexikon obcí v Čechách. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha, 1934.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Zákony a nařízení pro Království české, 1864 (částka 2., 16. 4.).

Zevrubný popis rozdělení země Království českého. Praha, 1854.

II. Literatura

BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří a kol. *Severní Plzeňsko I. Historicko-turistický průvodce č. 6*. Plzeň, 1996.

FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1933.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha, 2005.

HUBKA, Petr – VITOUŠOVÁ, Marie. *Základní devítiletá škola Hluboká 1919–1961: inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 12]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, 1983.

KOČKA, Václav. *Dějiny politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1930.

KRAUS, František. *Dějiny obce Hluboká* [nepublikovaný strojopis]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

NOVÁKOVÁ, Božena a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla N–Ž*. Praha, 1991.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. III. díl – M–Ř*. Praha, 1951.

ZETEK, František Josef. *Popis politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1932.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Ev. jedn. č.
Spisy			
1	Domovský list Augustina Ulrycha	1943	kar 1
2	Zpráva o přehlídce hospodářství a agendy; zápis o předání obecního úřadu Albertu Sokolíkovi (neúplný, pouze 1 list)	1939–1942	kar 1
3	Rozpočty obce (správní roky 1939 a 1944) a účetní uzávěrka obce (správní rok 1941)	1938–1944	kar 1
4	Zemědělství – vrácení poplatku za chytání ryb v Odlezelském jezeře, pojistná smlouva chovatele obecního plemeníka	1942–1944	kar 1

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Odlezly
Značka archivního fondu:	AO Odlezly
Časový rozsah:	1938–1944
Počet evidenčních jednotek:	1 (1 karton)
Počet inventárních jednotek:	4
Rozsah v bm:	0,11
Stav ke dni:	23. 03. 2015
Zpracovatel archivního fondu:	Zuzana Kliková
Zpracovatelé archivní pomůcky:	Zuzana Kliková, Mgr. Jiří Kříž
Počet stran:	10
Počet exemplářů:	4
Schválila:	PhDr. Hana Říhová dne 23. 03. 2015 č.j.: SOAP/060-90/2015